

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského výchování.

„Kdo Mne následuje, nebloudí ve tmách,
praví Pán.“ Tom. Kemp. I. 1.

O svobodomyslném křesťanství.

Uvažuje J. D. (Ostatek.)

3. „Svobodomyslní křesťané nevěří v absurdní hroznou legendu, že by Otec pro usmíření svého hněvu s lidstvem žádal si potupné smrti svého jednorozeného Syna“, toť další článek nevěry svobodomyslné křesťanky slečny Z . . . Komu by, čte-li toto vyznání, nepřipadla slova, jež sv. Pavel napsal Korintským: „Slovo kříže je sice těm, kteříž hynou, bláznovstvím, ale těm, kteříž dosahují spasení, totiž nám, jest mocí Boží . . . My kážeme Krista ukřižovaného, židům zajisté pohoršení, pohanům pak bláznovství, ale povoláním Krista, Boží moc a Boží moudrost.“

Svobodomyslné křesťance je nauka o vykupitelské smrti Kristově „absurdní (t. j. po česku nesmyslnou) hroznou legendou“, a přece viděli a vidí dosud duchové největší a nejšlechetnější z nauky této vyzařovati tak krásně Boží moudrost i lásku, milosrdenství i spravedlnost a kříž Krista umírajícího za hříchy světa jest jim zdrojem nejen milosti a útěchy, nýbrž i vroucí účinné lásky k Bohu i bližnímu a svatého nadšení.

Kdo asi má pravdu? Na tu otázku ať odpoví sám Kristus. Hned ze začátku své veřejné činnosti praví: „Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, takť musí povýšen býti Syn člověka, aby žádný, kdo věří v něho, nezhynul, ale měl život věčný. Nebo tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezhynul, ale měl život věčný.“ (Jan 3, 14—16.) Že toto „povýšení“, o němž Kristus zde mluví znamená jeho smrt na kříži, je patrné; a na jiném místě, kde Kristus o svém „povýšení“ mluví, přidává evandélium vysvětlení: „To pověděl znamená, kterou by smrtí měl zemřít.“ (Jan 12, 33.) Tedy Kristus hned ze začátku své veřejné činnosti prohlašuje, že Bůh z lásky ku člověku poslal jej, Syna svého jednorozeného, aby povýšením na kříž přinesl člověku život věčný čili aby za spasení světa podstoupil smrt kříže. A totéž vícekrát opakoval. Oznamoval učedníkům svým, „že musí jíti do Jerusalema a mnoho trpěti od starších a zákonníkův a od knížat kněžských a zabit býti a třetího dne z mrtvých vstáti. I pojav jej Petr počal mu přimlouvati řka: Odstup to od tebe, Pane, nestane se toho tobě. Kterýžto obrátiv se řekl Petrovi: Jdiž za mnou, satane (t. j. pokušiteli), pohoršením jsi mi; nebo nechápeš těch věcí, kteréž jsou Boží“ (Mat. 16, 21—23).

Jindy opět objasňuje poslání své „že totiž přišel, aby život svůj dal na vykoupění za mnohé“ (Mat. 20, 28), jakož i při poslední večeři prohlašuje „že krev jeho vylita bude na odpuštění hříchů“.

Smrt Kristova svobodomyšlnému křesťanu není ničím jiným než osudem, jenž stihá všechny velikány. „Všichni svobodomyšlní křesťané věří, že lidé malí, nechápajíc vznešené jeho učení, ho usmrtili. To, jak dějiny ukazují, potkává všechny velikány.“ Ale mýlí se; smrt Kristova má docela jiný význam. Židé ovšem nezabili Krista s tím úmyslem, aby přispěli na vykoupení světa, zabili ho prostě ze zloby, ze závisti; jak poznal i Pilát; ale docela jiný měl úmysl Kristus, jenž dobrovolně smrt podstoupil s úmyslem trpěti a zemřít za spásu člověka. Pravím „dobrovolně“, neboť nepřátelé Kristovi nic by nebyli proti němu pořídili, kdyby se nebyl chtěl vydati v ruce jejich. Kolikrát ho chtěli lapiti, — „ale nikdo nevztáhl ruky na něho, poněvadž ještě nepřišla hodina jeho“ (Jan 7, 30). Ale jinak bylo, když přišla hodina, kdy podle vůle Otce chtěl dáti život v oběť za svět. Jde do Jerusalema a praví také proč tam jde: „Aj, vstupujeme do Jerusalema a Syn člověka vydán bude knížatům kněžským a zákonníkům a odsoudí ho na smrt; a vydají ho pohanům ku posmívání a bičování a ukřižování a třetího dne vstane z mrtvých“ (Mat. 20, 18, 19). To Kristus ví a přece, či lépe právě proto, jde do Jerusalema. Kristus ví, že do zahrady Getsemanské přijde zrádce se zástupy, aby ho jali, a přece tam jde; tam ukazuje jim, vrhnuv je pouhým slovem na zem, že by neměli moci na něho, kdyby toho nedopustil, a Petra, chtějícího brániti ho poučuje, že by mu nebylo potřeba obrany lidské, kdyby nechtěl trpět, ale že trpět chce, aby se naplnila písma. A Pilátovi, jenž se chlubí svou mocí, praví, že by neměl nad ním moci, kdyby mu nebyla dána s hůry t. j. kdyby nebylo od Boha ustanoveno aby zemřel. Zkrátka Syn Boží, Pravda sama jasně učí, že umřel, poněvadž plně vůli Otce, chtěl býti obětován na vykoupení naše.

Pravda ta převyšuje ovšem náš rozum, neboť nikdy by člověku na mysl nepřipadlo, že by Bůh tak ho miloval a že by Syn Boží za něho tolik chtěl vykonati; člověk nad takovou láskou může žasnout, ale nikdy jí nedovede úplně pochopit; vždyť je to láska nekonečného Boha, jež jsouc nekonečna a nevyzpytatelná v sobě, je také nevyzpytatelná ve svých projevech. Ale protože nauka o smrti Syna Božího rozum převyšuje, proto ještě není proti rozumu nebo-li absurdní.

Než hleďme rozumem hlouběji vniknouti v nauku o vykoupení.

Co jest hřích? Svobodomyšlný křesťan při otázce té se útrpně usměje naši zatmělostí, že se po takové věci ptáme. Vždyť „jeho myslí nezabírá poměr člověka k Bohu“ a pojem hřichu přece poměr člověka k Bohu předpokládá. Svobodomyšlný křesťan sice uznává, že Bůh je stvořitelem světa (neboť s dovolením pana Voltaira vidí, že popírati Boha, bylo by tolik, jako viděti a pozorovati hodiny a při tom nevěřiti v hodináře), ale že z toho nutně plyne poměr člověka k Bohu, toho přes „jas hřejných paprsků slunečních“ nedovede poznati. Je-li Bůh Tvůrcem světa pak jsou všechny bytosti ve světě — tedy i člověk — naprosto závislými na Bohu, pak je Bůh svrchovaným všehomíra i člověka Pánem a tento poměr člověka k Bohu musí především zabírat mysl člověka; pak má Bůh zajisté právo dát člověku zákony, příkázání, a člověk má povinnost Boha za Pána svého dobrovolně uznávat a příkázání jeho zachovávat. A neučiní-li toho, dopouští se hřichu. Hřích pak těžký t. j. vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího ve věci důležité jest těžkou urážkou Boží. Velikost však urážky měříme podle vznešenosti osoby, již urážka se stala, a čím větší je rozdíl mezi osobou, jež urážku učinila a osobou, již urážka byla učiněna, tím větší je zloba urážky. Bůh však je bytost nekonečné velebnosti a člověk je tvorem omezeným. Je tedy urážka, již Bohu hřichem učinil, v tomto smyslu nekonečna. Pro vinu hřichu pak člověk zasluhuje přiměřeného trestu, za urážku tedy

nekonečnou nekonečného trestu a poněvadž člověk, bytost konečná, není schopen trestu nekonečného leč co do trvání, zasluhuje za těžký hřích trestu, jehož trvání nemá konce — věčného zavržení. A kdo by se odvážil vinit Boha z nespravedlnosti, kdyby člověka pro hřích skutečně byl zavrhl, pro hřích, jímž vědomě a dobrovolně těžce urazil Boha? Bůh však člověku prokázal milosrdenství — chtěl člověka hříchu i trestu zbavit. To pak mohl učinit rozličným způsobem. A jak nás o tom poučil Synem svým, zvolil způsob ten, jenž projevuje i jeho nekonečnou spravedlnost i jeho nekonečnou lásku, a jenž nejvíce také prospívá člověku. Chtěl totiž Bůh, aby spravedlnosti jeho od člověka jménem celého pokolení lidského se dostalo úplného dostiučinění. A na to zajisté měl právo. Mělo-li se mu však dostat úplného dostiučinění, pak bylo potřebí, aby toto dostiučinění bylo ceny nekonečné, poněvadž mělo vyvážit urážku nekonečnou. Cenu však dostiučinění měříme podle důstojnosti osoby, jež dostičiní: dostiučinění nekonečné ceny tedy mohla Bohu dát jen osoba nekonečné důstojnosti, osoba Božská. Přece však dostiučinění měl dáti člověk, neboť člověk Boha urazil. Žádal-li tedy Bůh dostiučinění úplného, mohla toto dostiučinění dáti jen osoba, jež by byla Bohem i člověkem zároveň, čili bylo potřebí vtělení osoby Božské.

A ačkoli kterýkoli skutek vtěleného Syna Božího by byl dostačil na zadostiučinění za hříchy celého světa, poněvadž jsa skutkem osoby Božské je ceny nekonečné, přece nemusel Bůh ho na vykoupení přijat, nýbrž ustanovil za výkupné utrpení a smrt Syna svého. A proč? Poněvadž to považoval ve své moudrosti za nejprospěšnější pro spasení naše. Bůh totiž jsa nejlepším Otcem je také nejlepším vychovatelem naším. A proto mezi mnohými možnými způsoby vykoupení zvolil ten, jenž je pro náš duchovní prospěch zvláště užitečným.

A v pravdě, jak jasně poučuje nás utrpení Kristovo a jeho smrt za hříchy naše o tom, jakou ohavností je hřích a jaká veliká je svatosť a spravedlnost Boží, když Bůh tolik žádal na usmíření; jak jasně poznáváme, jaká je cena duše naší, za niž dáno takové výkupné, zvláště pak jak nevýslovná je láska Boží, Syna Božího k nám. A to jsou věci, jež především vzbuzují i utvrzují život v pravdě ctnostný, život křesťanský. A zvláště láska Syna Božího, jenž za nás trpěl, za nás zemřel, tato láska rozněcuje zase lásku k němu v srdcích lidských a byla i bude vždy zdrojem onoho svatého nadšení, jímž křesťanství proměnilo svět.

Kříž Kristův, toť vysvětlení onoho tajemství, jímž právě křesťanství jímá srdce lidské, kříž Kristův — toť ona zbraň, již křesťanství dobylo světa, láska Krista na kříži umírajícího za člověka toť pramen onoho svatého nadšení, jež ve světě a v lidstvu způsobilo věci tak veliké. Apoštolové neobrátili světa renanovskými frásami o Kristu filosofu, největším mudrci, lidumilu atd., nýbrž kázáním o Kristu Synu Božím umírajícím na kříži za vykoupení světa. „My kážeme Krista ukřižovaného židům zajisté pohoršení, pohanům pak bláznovství, (a co zde sv. Pavel praví, lze říci i o svobodomyšlných křesťanech), ale povoláním (kážeme) Krista, Boží moc a moudrost.“ (1 Kor. 1, 23.) Kristus pak sám pravil, že až bude povýšen na kříž, všechno potáhne za sebou. (Jan 12, 32, 33.)

4. Nazývá-li svobodomyšlná slečna křesťanka nesmyslem vykupitelskou smrt Kristovu, kdož by se divil, „že nevěří v nesmyslné, hříšné pověry, že by Bůh denně se proměnil v chléb a víno (při mši katolické).“ Člověk neví, má-li se více diviti smělosti, s jakou svobodomyšlná slečna píše, či úžasně její nevědomosti. Kde pak církev kdy učila nesmyslu, že „Bůh se proměňuje (při mši katol.) v chléb a víno?“ Každé katolické dítě 3. neb

4. třídy ví, a svobodomyšlná slečna křesťanka by si mohla v katolickém katechismu přečísti, že při mši sv. se neproměňuje Bůh v chléb a víno, nýbrž že chléb a víno t. j. podstata chleba a vína se proměňuje v tělo a krev Ježíše Krista a jen způsoby chleba a vína (t. j. to co na chlebě a víně smysly poznáváme na př. zevnější podobu, barvu, chuť) že zůstávají beze změny, že tedy po proměnění na oltáři pod způsoby chleba a vína není chléb a víno, nýbrž živé tělo a živá krev tedy i duše Ježíše Krista — zkrátka Kristus Bůh i člověk.

Tajemství Nejsvětější Svátosti je tajemstvím nevyzpytatelným ale že není „nesmyslnou, hříšnou pověrou“ za to nám ručí Pravda sama, Kristus Syn Boží. A Kristus o té věci mluvil zřetelně. Přečtěte si kapitolu 6. evandělia sv. Jana od verše 50. Tam mluví Kristus docela jasně: „Ját jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sstoupil. Bude-li kdo jisti z chleba tohoto, živ bude na věky: a chléb, kterýž já dám, tělo mé jest za život světa.“ „Nebudete-li jisti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě. Kdo jí mé tělo a pije mou krev má život věčný; tělo mé právě je pokrm a krev má právě je nápoj; kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ Mohl-li Kristus mluvit zřetelněji, chtěl-li skutečně říci, že máme požívat jeho těla i krve? Jinak těm slovům rozumět ani nelze. Tak jim rozumějí i učedníci Kristovi a co činí mnozí z nich? „Tedy mnozí z učedníků jeho slyšíce to řekli: Tvrdá jest tato řeč, a kdož ji může slyšeti (jakoby člověk slyšel naše svobodomyšlné křesťany) . . . A od toho času mnozí z učedníků jeho odešli zpět a již s ním nechodili.“ A Kristus nepraví, že mu špatně rozuměli, že mluví jen obrazně, nýbrž nechává je odejít a tím jenom potvrzuje doslovný význam svých slov.

Tedy Kristus slíbil, že nám dá skutečné tělo své a skutečnou krev svou požívat i učí, že jsme povinni jich požívat, chceme-li míti život věčný. A co slíbil, to splnil při večeři poslední. Slovy: „Toto je tělo mé“ proměnil chléb v tělo své a slovy: „Toto je krev má“ proměnil víno v krev svou. Slova ta zajisté jsou jasna. Nepraví Kristus: „Toto znamená tělo mé“, nebo „chléb je znamením těla mého“, nýbrž praví: „Toto je tělo mé“. Kristus, Syn Boží, je Pravda. Proto také to, co promluví slova: „Toto je tělo mé“, apoštolům dával, bylo skutečně jeho tělo. Jiného smyslu slova jeho míti nemohou. Ale před tím to byl chléb; bylo tedy potřebí, aby se stala proměna: chléb se proměnil v tělo Kristovo; podobně víno v krev jeho a z chleba a vína zůstaly pouze způsoby, v nichž neviditelně bylo tělo a krev Kristova. A co Kristus konal, to konati přikázal apoštolům a jejich nástupcům, k tomu jim dal moc a to konají při mši sv. Jsou to ovšem věci úžasné, ale víme, že Kristus jest Syn Boží, jenž nás oklamati nemůže a jenž má moc učiniti to, co slova jeho znamenají. A proto v tajemství Svátosti nejsvětější pevně věříme, nebojíme se, že by to byla „nesmyslná pověra“. Ze bychom pak, přijímající Krista v Nejsv. Svátosti činili „strašnou urážku Nejvyššímu, přijímající ho do svých těl“, jak myslí svobodomyšlná slečna, toho se nebojíme, poněvadž činíme jen to, co Kristus sám přikázal, jenž také proto pod způsoby právě chleba a vína chtěl býti svátostně přítomen, aby byl pokrmem, ovšem ne těla nýbrž duše naší. Ostatně každé katol. dítě, jež zná katechismus, ví, že Kristus je přítomen pod způsoby chleba a vína, jen dokud tyto způsoby neporušeny trvají.

5. Nevěří-li svobodomyšlní křesťané tak mnohým věcem, jimž Kristus učil, jak by měli věřit tomu, co prý Kristus zavrhoval? A proto „nevěří ve všechn ten vnější kultus bohoslužby, jež Kristus zavrhoval ve svém kázání na hoře.“ Poslyšme duchaplný důkaz, že ho Kristus zavrhoval: „Chceš-li se modliti, zajdi do komůrky své a pomodli se ve skrytě.“ Nevi-

díte-li vy katolíci síly tohoto důkazu, pak jste skutečně zpátečnickými zabeďněnci! Nezakazuje-li zde Kristus veřejné modlitby! Nikoli, nezakazuje: Kristus v kázání na hoře mluví o dobrých skutcích vůbec a nezakazuje je konat veřejně, nýbrž napomíná nás, abychom jich nekonali pro lidskou chválu. „Varujte se, ať spravedlnosti své nekonáte před lidmi, a by ste od nich vidění byli“ (Mat. 6, 1), t. j. nekonejte jich s úmyslem, aby vás lidé viděli a chválili; „když dávaš almužnu, netrub před sebou, jako pokrytci činí v školách a na ulicích, a by ctění byli od lidí“; „a když se modlíte, nebudte jako pokrytci, kteříž rádi ve školách a na rozích ulic stojíce, modlívali se, a by byli vidění od lidí.“ Kristus tedy nezakazuje konati dobré skutky vůbec a tedy ani nezakazuje modliti se veřejně, nýbrž zakazuje nešlechtný úmysl — konati dobré proto, abychom byli chváleni od lidí. A že náš výklad je správný, dokazuje sám Kristus, jenž v témž kázání na hoře (Mat. 5, 16) přikazuje: „Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž jest v nebesích.“ Nauka tedy Kristova prostě je tato: Konejte skutky dobré (mezi ně patří i modlitba) také veřejně, ne však pro lidskou chválu, nýbrž ke cti Boží. A což Kristus sám? Nebyl-liž tak často ve chrámě jerusalémském, v onom chrámě, jež nazývá „domem modlitby“? Poněvadž pak svobodomyšlná slečna cítila chabost svého důkazu, dovolává se ještě jiných slov Kristových: „Nebudete se Otcí mému klaněti ani na hoře Sinai (to si slečna trochu popletla — Kristus nemluví o hoře Sinai nýbrž o Jerusalemě) ani Garizim, ale v duchu a v pravdě.“ Nezakazuje-li zde Kristus zřetelně „vnější kult bohoslužby“? Opět pravíme: nikoli. Kristus praví, že pomine bohoslužba židovská omezená na jedno místo a více zevnější pro nedokonalost židů, bohoslužba, jež byla pouhým stínem, předobrazem a že na její místo nastoupí bohoslužba pravá, dokonalá, při níž nebudou lpět tak na zevnějšku jako lpěli židé; bohoslužba, která proniknuta bude duchem Kristovým, je to zvláště ona bohoslužba či oběť čistá, o níž mluví Bůh u proroka a již Kristus sám, jenž „nepřišel zákona zrušit nýbrž naplnit“ (t. j. zdokonalit) ustanovil. Vždyť při bohoslužbě, mši sv., nekoná církev co do hlavních částí než co Kristus sám při večeři poslední konal a konati přikázal slovy: „To čiňte na mou památku“. Kristus sám viditelných znamení užíval na udělení milosti, viditelná znamení (svátosti) ustanovil a dal církvi moc jeho jménem i v příčině bohoslužby ustanovovati, co za spasitelné uzná. Proto se nedivíme, že apoštolé, kteří nejlépe byli od Krista poučeni a jimž Kristus uložil jiné učiti („učte je zachovávatí všechno, co jsem přikázal vám“) a s nimi věřící „na každý den trvali jednomyslně v chrámě“ (Skutky apošt. 2, 46), súčasťňující se totiž veřejných pobožností, jež záležely v pěni žalmů a modlitbách, a že po domech slavili večeři Páně (mši sv.), již ovšem v chrámě jerusalémském slaviti nemohli; a apoštol Pavel mluví o bohoslužebných schůzích a o „oltáři“, z něhož nemají moci jísti, kteří stánku slouží“ (t. j. kněží židovští a židé vůbec).

Nejchabější však je třetí důkaz, jimž svobodomyšlná slečna svět chce přesvědčit, že Kristus zakázal vnější bohoslužbu. „Ne ten, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale ten, kdo plní vůli Otce mého.“ Duchaplná slečna tím patrně chce dokázat, že Kristus zakázal říkati mu: Pane; ale tím ukázala ne prázdnotu bohoslužby, nýbrž spíše něčeho jiného. Kristus nikde nezakazuje říkati mu Pane — naopak řekl apoštolům: „Vy mne nazýváte Mistrem a Pánem a dobře pravíte: jsemť zajisté“ (Jan 13, 13); a každý člověk zdravého rozumu ví, že Kristus slovy oněmi nic jiného nepraví, než, že ku spasení nestačí pouhá víra, pouhé nazývání Krista Pánem, nýbrž že potřebí také zachovávatí přikázání — obojího že je třeba. A Kristus nepraví: „Ne ten, kdo“ atd., jak si to upravila svobodomyšlná slečna, nýbrž: „Ne každý, kdo“ atd. což zajisté

smysl slov velmi mění. — Kristus tedy vnějšího kultu bohoslužby nejen nezakázal, nýbrž jak jsme viděli vnější kult bohoslužby sám konal a ustanovil. Ostatně vnější bohoslužba, jež v církvi katolické se koná, nenazývá se vnější proto, jako by byla jen čímsi pouze zevnějším, nýbrž proto, že jest vnějším viditelným výrazem bohoslužby vnitřní, jak na př. slovo není prázdným zvukem, nýbrž výrazem myšlenky a zevnější úcta, již osobě ctihodné prokazují, jest výrazem úcty vnitřní. Zdá se, že svobodomyslná slečna nikdy nečetla výkladu obřadů církevních, sice by věděla, že každý obřad cosi znamená a nemluvila by o prázdných formách. Ale nač se divíme, že svobodomyslní křesťané „nevěří ve všechn ten vnější kultus bohoslužby“. Vždyť vyznávají, že „poměr člověka k Bohu nezabírá jejich mysli“. Bohoslužba však ať pouze vnitřní nebo zároveň i zevnější tento poměr předpokládá a svobodomyslní křesťané zavrhuji bohoslužbu čili uctívání Boha vnější, poněvadž nemají bohoslužby či úcty k Bohu vnitřní. Ono u nich také té „modlitby v komůrce“ mnoho nebývá.

Rozepsali jsme se poněkud obšírněji o některých naukách křesťanských, poněvadž je svobodomyslná slečna výslovně jmenuje, nazývajíce je ve vyznání své nevěry nesmysly. Chtěli jsme ukázat, že Kristus naukám těm skutečně učil. Právě křesťanství obsahuje mnohá tajemství, jichž rozum lidský nedovede pochopiti. Víme však, že člověk, jenž rozumem svým nedovede pochopiti ani přírody viditelné, díla to Božího, jež je pouhým slabým odstínem velebnosti Božské, tím méně dovede pochopiti Boha samého neviditelného a proto se nedivíme, že v Bohu jsou pro rozum náš tajemství mnohá. Ale také víme, že Kristus je pravý Bůh a proto slovům jeho pevně věříme; a byť i nauka jeho v mnohé příčině náš rozum přesahovala, přece víme, že není proti rozumu čili absurdní.

Končíme úvahu o svobodomyslném křesťanství. Úvahou tou jsme dokázali, co na počátku jsme pravili, že svobodomyslné křesťanství křesťanstvím není. Kristus vyznal a dokázal, že je pravým Synem Božím — tomu však svobodomyslný křesťan nevěří: nauky, jež Kristus kázal, o nichž historicky tak jistě víme, že je kázal, jako historicky jistě víme, že Kristus byl, nazývá svobodomyslný křesťan lidským výmyslem, nesmyslem, pověrou; jakým tedy právem se nazývá křesťanem, přívržencem Kristovým? Toť bychom mohli ty, kdož Krista ukřižovali, proto že za Syna Božího se vydával a nauce jeho se posmívali, také nazývat křesťany. Je to svobodomyslné křesťanství tedy hodně, ba úplně nekřesťanské. Ano, nám se zdá, že ani názvu náboženství nezasluhuje. Vždyť svobodomyslní křesťané vyznávají, že otázka poměru člověka k Bohu nezabírá mysli jejich — a přece náboženství, jak slovo samo naznačuje, je právě poměr člověka k Bohu; vyznávají, že otázky náboženské jsou jim „otázkami malichernými, překonanými, jež se v minulých stoletích vyžily a dnes již jen prázdnou formou zvoní“; pak se ovšem nedivíme, že svobodomyslní křesťané „o vnitřním náboženství nemluví“ a že vnější bohoslužbu nazývají prázdnou formou. Svobodomyslné křesťanství není než filosofickým jakýmsi systémem, ne kultem Boha, nýbrž kultem člověka, v němž najdete také několik drobtů z nauky Kristovy.

My však nevěříme v Krista pouhého jakéhos filosofa nebo pouhého lidumila. Kristus je pravým Synem Božím. A jsa Synem Božím jest světlem světa; kdo se přidržuje Krista, kdo věří v Krista Boha, kdo věří v nauku jeho a podle ní žije, ten nechodí ve tmách, ale bude mít světlo života. Svobodomyslný křesťan však se Krista pravého nepřidržuje, proto nechodí ve světle, nýbrž je ve tmách; svobodomyslné křesťanství není světlem slunce, nýbrž bludičkou, jež vystupujíc z půdy bahnité, do záhuby vede toho, kdo jde za jejím klamným světlem. Kristus Syn Boží, je Pravda a kdo se

svobodomyšlným křesťanstvím od něho vzdaluje — od pravdy se vzdaluje, a vzdalovati se pravdy není pokrokem, nýbrž zpátečnictvím. A proto my chtějící pravý pokrok a osvětu pravou nemůžeme patřiti do řad těch, kteří jdou za heslem svobodomyšlného křesťanství; my chceme se radovati v jasů hřejných paprsků slunečních a právě proto nechceme být křesťany svobodomyšlnými, nýbrž křesťany pravými, katolickými.

O koncentraci předmětů na školách měšť. vzhledem k náboženství jakožto předmětu vyučovacímu.

Podává *Frant. Chramosta*, katecheta v Boskovicích.

(Pokračování.)

III. Katecheta a učitelé — kterak katecheta může prováděti koncentraci učiva ve svém předměte a různých jeho odvětvích?

Aby katecheta mohl koncentraci prováděti, jest mu znáti všechny důležité knihy učebné i jejich obsah — tedy: Obsah čítanek české i německé a hlavní články jejich, mluvnici obojí řeči, dějepis, zeměpis, přírodopis, z něho hlavně tělovědu, užitečen bude mu i přírodozpyt a někdy více méně i počty a konečně má býti zběhlým v posudku předmětů zdánlivě zcela cizích: kreslení, tělocviku a j.

To vše má znáti jako každý vzdělanec vůbec, ale zvláště proto, by vůči učitelům a dětem, naskytne-li se příležitost, neukázal se laikem, a pak hlavně proto, že u vyučování náboženství přecasto lze mu o těchto předmětech mluvit, jich k vysvětlení nebo k důkazům o souvislosti s pravdami náboženskými používati, koncentrovati. Pokud se týká řeči české — mateřstiny — katecheta má správně česky mluvit sám i dbáti správné české mluvy u dětí. Jak nutno tu, by znal mluvnici, již děti používají i čítanky, z nichž čítávají! Katecheta přecasto má příležitost poukázati, že řeč d l nám Bůh, že naše řeč je krásná a lahodná, že máme ji milovati, za ni se nestyděti, jí nekaziti. Básní i článků v čítance, vět mluvnických, obsahují-li pravidla cnosti, životopisů a děl i skutků slavných mužů, spisovatelů českých používá katecheta ve výkladě katechismu, v exhortě, liturgice i církevním dějepise a na ně se odvolává a poukazuje na knihy dotyčné. Tak spolupůsobí s učitelem češtiny. Podrobnosti laskavý čtenář — kněz — račiž si doplniti sám.

Dějepis a zeměpis. To jsou předměty, které katecheta má míti — aspoň v hlavních rysech v malíku.

Na každé téměř stránce všech předmětů náboženských na školách měšťanských potřebuje katecheta odvolávati se na dějiny nebo zeměpis at starověku, nebo středověku, nebo nového věku. Nebudeme tu rozváděti věc do podrobností, jak děje a osudy národů a zemí, které nazýváme občanskými, souvisí s dějinami napřed biblickými, potom církevními, ale pravíme jen to, co je trestí koncentrace tohoto vyučování: Dějiny lidstva jsou dějinami jednoho člověka, všecko člověčenstvo jest jeden člověk (Hettinger) — původ, osudy, nálady, vlastnosti, povahy a konec člověčenstva jest původem, vývojem a koncem člověka. Jako pak alfou a omegou, počátkem i koncem člověka jest Ježíš Kristus — Bohočlověk, tak i člověčenstva, bez toho není porozumění dějepisu. Kristus jest středem časů. Starověk Jej očekával, novověk a všecka budoucnost na něm spočívá. Vykoupení člověčenstva Kristem jest největší událostí dějin světových, Jeho život nej-

krásnější a nejvznešenější vzpomínkou, kterou lidstvo má; Jeho nauka měřidlem, dle něhož každý souzen bude (Jan Weisz). Proto dějepis píše lidé, ale dějiny píše Bůh (Palacký). Duše a tělo jest člověk — děje ducha — vnitřní činnost lidstva nebo dějiny církve — děje těla — zevnější činnost lidstva, nebo dějiny světské — výslednice: děje člověčenstva: Poznání a oslava Boha a tak blaho a spása člověka.

Toť myšlenky všeobecné; dopodrobna věc rozvíjeti nechceme, jen pravíme: Naprosto nemožno, aby katecheta dějin světských se nedotýkal. Dějiny národů starověkých, zvláště Řeků a Římanů, styk národa židovského s národy východními a později i západními Prozřetelností zařízený, jejich názory náboženské a politické, povaha mravní, jejich umění a věda, jejich hříchy, hříchy ostatního pohanstva, hlavní repraesentanti života jeho — dále jeden každý kus dějin středověku, ba každá i nejmenší část tohoto kusu jsou vlastně dějinami přípravy na církev všeobecnou, nebo ději církve samé, které Prozřetelnost cesty upravuje nebo ona upravené nastoupí a po nich kráčí.

Rovněž tak tomu je i s dějinami novověku a ač zdá se, že pokrokem techniky, ideou národnostní dosud neuspořádanou, a z nich vyplynuvšími novými názory o societě a jednotlivých třídách a vrstvách jejich, tyto pravdy stávají se méně ceněnými a všimány, přece na dně bojů dnešních i otázek vážný myslitel najde otázku náboženskou (Proudhon).

Protože pak děje člověčenstva, jako děje jednotlivce na jistém místě se konají, katecheta tu koncentruje učivo náboženské s učivem zeměpisu. Jak často nám to přichází — hlavně v dějepise biblickém i církevním!

Na předním místě katecheta ovšem bude všimati si dějin své vlasti, její dějinné slávy a přednosti, vad i úpadků, jejich příčin a následků a při tom často dotkne se povahy země národopisu a lidopisu. (Příště dále.)

Katecheta, žáci a náboženské učivo na školách měšťanských.

Podává *Frant. Pišmistr*, katecheta v Mor. Budějovicích.

Ze tří úřadů, jež církev katolická jako zástupkyně Spasitele na zemi zastává, zaujímá bez odporu přední místo úřad učitelský. Sám Spasitel posvětil úřad tento, vždyť byl hlavně učitelem, apoštoly své chtěl míti učiteli, neboť posílaje je do světa výslovně pravil: „Jdouce do celého světa, učte všechny národy.“ — Sledující život Božského Mistra, zříme Ho nejvíce učiti. Úřadu učitelského nejdůležitější část jest vyučování školní mládeže. Proto také křesťanská cvičení a kázání naleznou dobrou půdu jen tam, kde předchází dobré a náležité vyučování ve škole; kde tento základ schází, zůstane pozdější vyučování buď nesrozumitelným, nebo docela bez účinku.

Jak důležitý jest úřad katechetský, tak jest i nesnadný. Katechetovi činiti jest s věcmi nejtěžšími — s dušemi nesmrtelnými „maličkých“, a v tyto útlé duše vštěpovati učení zjevení Božího. Není úkolem těchto řádků připomínati povinnosti úřadu našeho, spíše chceme jimi mnohého povzbuditi a utvrditi. Žijeme arci v dobách zlých, v dobách, kdy nepřátelé naši nás zlehčují, hledíce půdu pod nohama zviklati. Na všech zemích světa vzdělaného vede se tuhý boj v první řadě o školu a její budoucnost. „Čí bude škola?“ Odpověď až příliš snadná! „Toho, kdo v ní bude mnoho a vytrvale pracovati.“ Katecheta má tedy „vytrvale“ ve škole pracovati. Míním zde katechetu samostatného, školními úřady ustanoveného.

Stává se zhusta, že mladý kněz, třeba brzo po ordinaci stane se katechetou samostatným a jak dlouho v úřadě svém vytrvá? Někdy sotva 2—3 roky. Nástupce jeho učiní taktéž a tak na škole měšťanské není nic jiného než pouhé vystřídání se katechetů. A nepůsobí to zhoubně na žactvo? Škola měšťanská spojená bývá z pravidla se školou obecnou, kdež katecheta vyučuje také sv. náboženství. Učitel každý má své žáky dobře znáti, aby je mohl řádně vychovávat. Nestací znáti děti pouze dle jména, hlavně dle „povahy“. Za dvě hodiny týdně je „poznati“ nemůže, poněvadž musí předepsanou látku probrati. Poznání povahy dítěte stává se za delší dobu. Jsem učitelem na jedné a téže škole již řadu let a doznávám, že jsem mnohého žáka poznal, až začal navštěvovati školu měšťanskou. Vidím jasně před očima malého neposedu, rušitele kázně školní a hle, dnes sedí tentýž jako tichý, pozorný a učiteli svému zcela oddaný žák v 3. třídě měšťanské.

Proto prvním pravidlem budiž: „Poznej žáky své!“ Bez poznání — špatné vychování. Jsme ve škole proto, ne abychom pouze „vyučovali“, ale především „vychovávali“. Zdaž může tak říci ten, jenž pouze krátkou dobu škole a dětem se věnoval? Vychování dětí neomezuje se pouze na školní světnici, ale i mimo školu. Bylo by smutným úkazem, kdybychom se o děti mimo školu nestarali, sobě samým je ponechávající. Jak často možno na ně dohlédnouti, když si hrají, se koupají nebo klouzají. Může se to státi při naší nutné procházce. Zdaž právě na těchto místech nebere mládež často zkázy mravní? Katecheta, jenž škole s láskou přilnul, stará se o žáky i mimo školu, napomíná a střeží símě, které ve škole do srdce mladistvých zasel.

Učme sv. náboženství z lásky! Jen tam, kde proniká srdce učitelovo láska k předmětu a žákům zároveň, jen tam se pouze dílo daří.

Francouzský učenec Lacordaire dí: „Láska je darování sebe sama“. Jak vznešená to věta! A nemá na prvním místě platiti o nás učitelích? Kdo se dětem z lásky věnoval, nepocítí nikdy tíhu vyučování, škola nestane se mu nikdy protivným břemenem. Věnujme dětem srdce a ony věnují nám své. Vzbuzujme u dětí cit vděčnosti k rodičům a učitelům. Vychování pravé zušlechťuje především cit. Kde není citu — tam schází vše. Byl jsem přítomen kdysi pohřbu zasloužilého nadučitele v našem okresu. Děti, které vyučoval, zpívaly mu u pohřbu „na rozloučenou“ dojemnou píseň: „Jest v radě Boží souzeno, že nás co nejvíce mileno, opouští.“ Okamžik tento zůstal mi a snad všem přítomným nezapomenutelným! Pláč a vzlykot těchto „maličkých“ při jeho pohřbu potvrdil výrok slavného vychovatele: „Děti jsou učiteli svému oddány je-li jim oddán sám, je-li jim přítelem, rádcem — otcem laskavým.“

Žáci i žákyňe ze školy vystupující, přicházejí se s učiteli rozloučiti a obyčejně — pláčou. Z toho vidno, že školu považovali za domov a učitele za své upřímné přátele. Všimějme si i žáků ze školy již vystouplých, ptejme se po způsobu života jejich a neopomeňme jich i na dále povzbuzovati. Vděčnost takto udržujeme a utvrzujeme, že nemizí ze srdce jejich ani větrem ani časem, ale přináší i na hrob náš věnec vzpomínek vděčných.

Osobnost katecheta. Zdaž netanou nám na mysli živě osoby, které nás kdysi vyučovaly? Jedny více, druhé méně, dle toho jak samy před námi vystupovaly. Kdo rád nevzpomíná těch učitelů, kteří byli skutečnými „zástupci“ rodičů našich? Zdaž rádi vzpomínáme těch, kteří pedantsky žáky „sužovali“ a — nevychovali? Žádný učitel, třeba byl z vysokých škol, nezůstane u žáků svých v památce vděčné, nerozumě-li si počínal. Tím méně katecheta-kněz mohl by vděčnost dítek očekávati, kdyby ve škole vystupoval jako tyran, který jen mrtvým písmenám vyučuje. Katecheta musí se dětem vždycky jako vzor vychovatele jeviti. Děti dovedou dobře rozpoznati

kdo s nimi cítí, kdo je miluje. Pravidlem tedy naším vždycky budiž: Předstupujme před žáky důstojně, jak to vyžaduje svatost předmětu, kterému vyučujeme. Jak v oděvu, pohybech a ve všem budme dětem vzorem. Jakým je učitel, takovými jsou žáci.

Žáci mají náboženského přesvědčení již ve škole nabýti. Přesvědčení náboženské záleží v živém a pevném vědomí o důvodech jednotlivých pravd náboženských a jest velmi důležitá a potřebná. Na tomto přesvědčení spočívá veškerá víra, veškerá ctnost, celý spořádaný život. Náboženskými pravdami řídit se mají žáci nejen ve škole, ale po celý život, ve všech poměrech a zvláště svízelných tohoto života. Proto má učivo náboženské tvořiti každou hodinu samostatný okrouhlý celek, končící případným poučením, upozorněním na život skutečný. Učivo budiž jasně a methodicky probíráno, aby žáci den ode dne více k němu lnuli. Není nic trapnějšího, jako nudné vyučování, mrtvé písmen papouškování a odříkávání. Nezáleží na tom, „jak mnoho“ jsme za hodinu probrali, ale na tom, „jak“ jsme to dětem přednesli a jim do srdce vštíplí. Jak krátké jsou k. př. prosby Otčenáše a jak hluboký, vznešený význam mají! Nekvapme nikdy, ale přesvědčujme se, zda-li žáci učivo náboženské dobře pochopili a si osvojili.

Končíme: Znajíce žáky své a látku učebnou, budeme též z „lásky“ učití a hodiny ve škole ztrávené uplynou nám nad očekávání rychleji, než tam, kde jest omrzlost, nechuf, u dětí nevázanost a v pojednáváné látce nespořádanost.

Dobré naučení.

Overberg, znamenitý učitel a vychovatel v Münsteru, měl mezi dětmi, jež kolem sebe byl shromáždil, také dívku, která si otcovských napomenutí jeho pranic nevšímala. Byla neposlušná, nepoctivá, a ve lhaní a vzdorovitém chování den ze dne horší. To trápilo dobrého muže velice. Nic nepomáhalo ani přívětivé domlouvání ani potřebná přísnost. Overberg modlil se mnoho a stále, aby mu Bůh poznati dal způsob, kterým by se dítě vésti mělo k nápravě, neboť zlý příklad jeho byl již spolužačkám na pohoršení. — Tu jednou potkal se Overberg se svou svěřenkou na cestě, a tato, místo aby slušně pozdravila, zabručela cosi vzdorovitě.

Učitel zastaví dívku a praví jí ve vší laskavosti: „Co myslíš, nedokázala bys to, býti tak hodnou a pořádnou jako jsou ostatní děti? Já myslím, že by se ti to podařilo, neboť tak zkaženou ještě nejsi, abys to učiniti nemohla, jen kdybys opravdu chtěla.“

Dívka pohlédla naň tázavě. Na tváři jevila se nápadná změna. A co napominání, sliby a hrozby nezmožily, to způsobila tato slova. Dívka se napravila a byla hodná jako ostatní děti.

Kterými prostředky dosáhl toho Overberg? Především svou modlitbou, pro kterou Bůh slovům jeho požehnal a pak onou obezřetností, která dovedla v dívce probuditi vědomí: „Já mohu chtíti dobré.“ Jako dříve sebe zanedbávala, sebe si nevšímala, tak nyní pobídkou laskavého učitele začala si vážiti sebe, zušlechťovati sebe, a nepozbývala naděje k polepšení i když zase někdy chybila.

Jak poučný to pro učitele-vychovatele příklad!

Opak toho, dáti chovanci poznati, že je vše ztraceno a marno, nevšímáti si ho, má za následek lhostejnost, tupost, omrzlost i zoufání. *K. Sch.*

ZPRÁVY.

Jásavá radost z papežského jubilea sv. Otce Lva XIII. rozzářila se po veškeré zemi. I my nepatrní podáváme svou práci, již největšího Učitele cheeme následovati, nechť jest ona čistým tónem ve velebné hymně, rozléhající se k oslavě velikého Lva XIII.

Sv. Otec Lev XIII. o katolickém časopisectvu píše v encyklice ku brasilským biskupům: S velikou energií a obezřelostí je třeba se starati o katolické časopisectvo. Vždyť v naší době velmi mnoho lidí bere své myšlenky a názory téměř jen z novin. Žalostno jest, že dobří neužívají té zbraně, kterou bezbožní nejvýš raffinovaně působí víře a mravům tolik zhouby! Třeba se učiti slohu, třeba pěstovati krásné písemnictví, aby duchové klamem a předsudky zaslepení se zvolna otvírali pravdě a právu.

Dne 21. února zemřel ve Vídni dr. Emil Holub, slavný cestovatel, vynikající přírodopysk, spisovatel a příznivec českého školství. Vzácné veliké sbírky své v ceně několika set tisíc rozdal museím a školám. V posledních letech žil ve Vídni, konaje přednášky v Čechách, na Moravě a v Německu. Svými vědeckými výzkumy a svou šlechetností pojistil si nehynoucí pamět u svých krajanů.

Úmrtí. V Novém Městě zemřel vážený a horlivý profesor české reálky pan Josef Koříněk dne 24. února v 37. roce věku svého.

Disciplinární řád učitelský. V záležitosti disciplinárního řádu moravského pro učitele obec. a měšť. škol intervenovali u ministra Hartla poslanci Heimrich a dr. Šílený. Ministr ohlásil již v rozpočtovém výboru, že dotyčný zemským sněmem moravským přijatý zákon k sankci nepředloží. Na dotaz intervenujících sdělil, že jest ochoten předložit sněmům návrh zákona nebo nařízení dáti v nejkratší době zemským školním radám pravidlo pro řízení disciplinární, aby učitel ve vyšetřování náležitým obhájením větší ochrany než dosud došel. Prohlásil, že dosavadní ustanovení ve směru tom nejsou dostatečná.

Učitelská právní porada, zřízená při klubu české strany lidové pro veškeré učitelstvo z Čech bez rozdílu politického smýšlení vykazuje takovouto činnost: Od května do konce roku uděleno bylo 110 právních porad a intervencí celkem ve 45 šk. okresech; z nich 80 týkalo se služebních poměrů, asi 30 práv veřejných, intervenovalo se na zemském sněmě (interpelaci), v ministerstvě a v samosprávných sborech. Učitelská právní obrana hodlá z posavadní obrany přejíti k výbojům, k soustavnému vydobývání větších práv učitelstvu akcemi petičními, schůzemi, tábory. — *Takové právní porady bylo by třeba zvláště nám, sdruženým v Katolickém spolku českého učitelstva na Moravě. Snášíme s bezpříkladným klidem již po léta spousta nejnesmyslnějších pomluv, mlčíme, a tím veřejnost pomalu se utvrzuje v klamném mínění o nás. Není to proti lásce křesťanské, když dovoleným způsobem brániti budeme své cti.*) Jinak by se na naši činnost hledělo, kdybychom každého na cti utrhače pokaždé přinutili, aby vydal svědectví pravdě. K tomu však třeba jest „právní porady“ a rázných prostředků. Nuže, ruce k dílu! Hájme svého dobrého jména!*

*) Úvahy hodno jest „Slovo o potřebě katolického spolku ku hájení dobrého jména“, jež uveřejnil nedávno „Moravan“.

Akce ve prospěch úpravy hmotného postavení učitelstva na Moravě. Výbor Ústř. spolku jednot učitelských na Moravě žádá za neodkladnou akci ve prospěch hmotného postavení učitelského a za svorný postup s učitelstvem německým. Porada předsedů německých učitelských jednot usnesla se 2. února t. r. v Brně domáhati se letos splnění následujících požadavků (dle „Komenského“):

1. Postupovati v jednotlivých třídách platových ne dle procent, nýbrž dle služebních let, a to vzhledem učitelův obecných škol: počáteční plat 1200 K, po 5 letech 1400 K, po 10 letech 1600 K; pro učitele škol měšťanských: počáteční plat 1700 K, po 5 letech 1800 K, po 10 letech 2000 K. Vřazování v nový status ať se děje dle celé služební doby, pro vřazení do I. kategorie rozhodnou jest doba od vybytí zkoušky způsobilosti pro měšť. školy.

2. Poskytování aktivních příplatků v. Ty buďte vyměřeny následovně: pro místa s více nežli 50.000 obyvateli: 360 K, 480 K, 600 K, 700 K. V místech s více nežli 10.000 duší: 300 K, 400 K, 500 K, 600 K. V ostatních místech: 240 K, 320 K, 400 K a 480 K. Kdo má naturální byt, dostává polovici aktivního příplatku. Do pense buď započítávána alespoň polovice aktivního příplatku. Učitelům a správěům škol jednotřídních, kterým se po 20leté službě nedostalo místa nadučitelského nebo ředitelského, budiž přičten přídavek 200 K ročně.

3. Výměra bytu. Byt náležitý pro nadučitele nebo ředitele buď alespoň o třech pokojích s vedlejším příslušenstvím.

Vzhledem ustanovení o výslužném. Snížení doby služební: po 35 letech může, po 40 letech služebních musí každá učitelská osoba vstoupiti do výslužby. Do služební doby započítávají se také všechna léta před vyhytím zkoušky učitelské způsobilosti. Nejmenší pense pro učitelkou osobu nebo vdovu po učiteli čiň aspoň 800 K. Vychovávací příspěvky udělují se až do dokončeného 24. roku životního. — Vzhledem započítávání let v služební dobu, vybytou na školách soukromých, a pro služební příplatky buď se domáháno podobného ustanovení, jako jest obsaženo v novém zákoně platovém pro Čechy.

Vzhledem „podučitelův“. Kategorie podučitelů buď ihned zrušena. Místa podučitelská buďte přeměněna v místa učitelská. Hned po vybyté zkoušce učitelské způsobilosti buď vřazováno do kategorie učitelů.

V příčině taktiky postupování sneseno, aby letos nebylo podáváno sněmu hromadných petic. Tentokrát má podati toliko ústřední výbor potřebné žádosti sněmu zemskému. Spolky okresní mají se dorozuměti s poslanci svých okresů, mají je obeznámiti s obsahem petic a působiti na ně co nejrázněji, aby je získali pro požadavky učitelské. Obsáhlé, daleko zasahující agitace bude potřeba, až se bude učitelstvo domáhati na novém zemském sněmu nového zákona platového.

Úprava učitelských platu v Čechách. Ministr financí prohlásil, že vyjednávání vlády se zemským výborem ve příčině povolení a vybírání zemské přírážky z piva nyní prý se daří a že k brzkým výsledkům dojde. Předseda min. pravil, že by prý třeba zítra předložil zemský zákon, upravující platy učitelské, k sankci, kdyby zemským sněmem byla již úhrada opatřena. — Zatím učitelé musí tedy čekat dál . . .

Zajímavé rozhodnutí správního soudu ve příčině platu učitelského. Učitelka měšťanských škol v Nymburce slečna Růžena Štěpánova nucena byla následkem silné nervosy r. 1897. žádati do výslužby; místo v Nymburce bylo zatím definitivně obsazeno, ale po třech letech se slč. Štěpánova tak pozdravila, že mohla opět nastoupiti službu a ustanovena byla na měšťanskou školu v Heřmanovu Městci. Tam jí vyměřen plat dle zákona z r. 1894., tedy jen 700 zl. a tři kvinkvenálky, které dříve měla. Stanovení platu toho potvrdilo ministerstvo vyučování. Správní dvůr však rozsudkem uznal právo učitelky na plat 800 zl., který měla v bývalém postavení, protože jediné nemoc jí do výslužby přinutila. Příspěvek byl jí vyplacen jakož jí byly i tři roky nemoci vpočítány do kvinkvenálek.

Příbytečné učitelů ve Slezsku. Nový školní zákon slezský nabyl 1. ledna 1902 platnosti. Veškeren náklad — spojený s platy učitelů — převezme nyní na bedra země, kdežto obcím postarati se jest o byty pro učitelstvo, po případě poskytnouti mu přiměřené příbytečné. Dle znění

nového zákona (ze dne 6. listopadu 1901) mají učitelé se zkouškou způsobilosti nároky na 1 pokoj, učitelé do statu zařazení na 2 pokoje, ředitele škol na 3 pokoje s příslušnými místnostmi vedlejšími. Jinak přísluší příbytečného — není-li bytů naturálních — 400—800 K ředitelům, 300—800 K učitelům měšť. škol, řídicím učitelům pětitřídních a vícetřídních škol, jakož i katechetům, 100—500 K všemu ostatnímu učitelstvu majícímu nárok na byt. Ustanoviti výši příbytečného náleží c. k. okresní školní radě, jež řídí se při tom místními poměry a poplatností obce. K tomu poznamenáváme, že obecní výbor v Polské Ostravě zabýval se v prosinci touto záležitostí a jednohlasně se usnesl poskytnouti učitelstvu, nemajícímu bytu naturálního, příbytečné, a to dle nejvyšší zákonem stanovené třídy. — Zároveň však usneseno dosavadní od obce skýtané přídatky učitelstvu nadále ponechati. Přídatky ty jsou po 100, 150 a 200 K.

Požadavky učitelů Horních Rakous vytkl zemský spolek tamnější v minulé valné hromadě v tento smysl: 1. aby učitelé jmenováni byli školním úřadem (ne jak tam se děje, zemským výborem); 2. aby byl zaveden osobní status bez kategorie podučitelů, který by zahrnoval všechny učitelké osoby definitivně zřízené; 3. definitivně zřízení učitelé ať nemají menšího platu nežli nejnižší třída státních úředníkův; 4. všem učitelům ať se poskytuje příbytečné, které se vyplácí zároveň s platem, nebo naturální byt, jehož velikost a jakost buď zákonně ustanovena; 5. všechny učitelky industriální ať se ustanoví definitivně s pevným platem, ať postupují v platu a mají nárok na pensi; 6. pensijní nároky učitelstva stanoveny buďtež dle norem platných pro státní úředníky; 7. buď vydán nový disciplinární řád, vypracovaný na zásadách moderních.

Úprava učitelských platů na obec školách ve Francii. Ministr osvěty přimlouval se ve sněmovně poslanců, aby učitelům slušné tak bylo upraveno, aby podle svého stavu mohli býti živi. Oznamil, že vláda k tomu cíli povolí 23 milionů.

Zpráva o čtyřletém působení „Ústavu sv. Josefa ve Vitkovcích a v Zašové. Roku 1898 založen byl „Ústav sv. Josefa“, jenž za úkol si obral pečovati a vychovávat dívky osiřelé, zmrzačené, opuštěné a spustlé. Úloha to zajisté přetěžká, avšak s pomocí Boží a za blahovůle a přispění J. njdp. kn. arcibisk. Milosti, arcipastýře našeho Theodora, ústav vzkvétá a blahodárně působí ku zmírnění bídě opuštěných a osiřelých dívek. Ústav tento zřízen byl ve Vitkovcích, v místě to v ohledu sociálním velmi důležitém, kdež i skoro po celé čtyři roky zdárně působil, začež i správě ústavu dostalo se od c. k. okr. hejtmanství v Mor. Ostravě pochvalného uznání. Poněvadž však chovanek přibývalo a místností příhodných se nedostávalo, byl zakoupen ve zdravé krajině bývalý klášter v Zašové u Val. Meziříčí, kamž i ústav se svolením J. njd. kn. arcib. Milosti přeložen byl. Prostranné místnosti, jakož i velká zahrada hodí se velmi dobře pro ústav tento. Chovanek bylo: r. 1898 celkem 9 a sice 8 z Moravy a 1 ze Slezska; r. 1899 22, 20 z Moravy a 2 ze Slezska; r. 1900 34, 30 z Moravy a 4 ze Slezska; r. 1901 44, z Moravy 38, ze Slezska 6. Chovanky školou povinné navštěvovaly školu, starší pak zaměstnány všelikou ruční prací jako: děláním růženců, šitím a vyšíváním; byly však i s veškerou domácí i polní prací obeznamovány; obzvláště ve vyšívání praporů a kostelních rouch se velmi zdokonalily. Velmi mnoho praporů a kostelních rouch vyšito a ku všeobecné spokojenosti dodáno bylo. K práci schopné chovanky zůstávají do 17 roku, zmrzačené a nezuživé mohou zůstati v ústavě až do smrti. Ústav vydržuje zvláštní spolek poukázaný jen na dobrotu jiných. Čistý výdělek z odprodaných předmětů obnášel 7615 K 18 h. Příjem za 4 roky obnášel 28.058 K 2 h a vydání 28.324 K 67 h.

Letní dívčí škola v Brumově na Moravě obrací stále bedlivější pozornost jak odborníků tak i rodičů dívek odrostlých, kteří uvažují, jak by vzdělání svých dcer doplnili. Aby se ústavu tomuto dostalo náležitého zabezpečení a mateřské péče ujal se ho spolek paní a dívek českých „Božena Němcová“ spolu s odborem „Československé Jednoty“ v Uh. Brodě. Škola zařízena jest jen pro léto (kurs trvá od 1. května do konce října) a poskytuje výhody: 1. Pobyť ve zdravém horském vzduchu. 2. Pokračuje ve vzdělání nabytém ve škole měšťanské jak v předmětech theoretických, tak i praktických při vedení domácnosti potřebných. 3. Jelikož ústavu netřeba se sháněti po výtěžku, stanoveny ceny nejmírnější. (20 zl. měs.) 4. Nadané chudší dívky, které by vzdělání svého užiti chtěly k zabezpečené existenci, obdrží zvláštní výhody. Více než 24 dívky přijaty nebudou, aby vzdělání mohlo býti individuální. Bližší zprávy podají zakladatelé ústavu p. Adolf Ručka, ředitel reál. gymn. v Mor. Ostravě, ředitelka ústavu sl. B. Ledvínkova (nyn. adr. Praha II. Mezibránská ul. č. 22.), prof. c. k. gymnasia v Kolíně p. B. Mach; spolky: „Božena Němcová“ a odbor „Československé Jednoty“ v Uh. Brodě. Prospekty ústavu se zašlou na požádání.

Jednota učitelek na Moravě konala ustavující valnou hromadu dne 9. února t. r. v Brně. Členů přihlásilo se asi 50. Žádají si akademického vzdělání a zatím, dokud toho se jim nedostane, reformu paedag. ústavů. Prohlašují, že nechtějí býti učitelkami klerikálními. Stojí na stanovisku koedukace výchovy na všech stupních a žádají volnou konkurenci na celé čáře. Chtí býti učitelkami, nadučitelkami, ředitelkami i na školách chlapeckých, chtějí zastávati i úřad inspektorský. V ohledu sociálně politickém zasazovati se budou o aktivní i passivní právo volební, neboť nenahlížejí, proč by nemohla býti učitelka zemským nebo říšským poslancem!

Rozumné slovo k výchově selského dorostu přinesly „Selské Hlasy“. Rolník z Podivínska píše: „Názor, že děvčata tolik uměti nemusejí jako chlapani jest velmi mylný; vždyť jsou to přece naše budoucí matky, které vychovati mají naše budoucí pokolení. Jenom křesťansky vzdělané matky vychovají nám zdarné syny a hodné katoličky. Proto drahé matinky dbejte zvláště o své dcery když dospívají v panny; přiučte je přede vším pořádku čistotě, pracím domácím a nevyhýbejte se též pracím polním, neboť tyto zvláště zušlechťují člověka na těle. Muž kdyby byl snad sebe hodnějším, utíká z nepořádné a nečistotné domácnosti a chytá se karbanu, pití atd. Maminky učte zvláště své dcerky hned z mládí mravnosti a cudnosti, neboť toť nejkrásnější ctnosti panny. Dále maminky chybujete, že své dcery přílišně vystrojujete, tím je navádíte k pýše a marnivosti, ku kterýmžto to naše Ěvino pokolení zvláště lne. Jak často jest slyšeti: „Ty přece jsi bohatší jak ta neb ona, tak také musíš míti dražší šaty, žluté botky atd.“ Maminky učte je skromnosti, toť zase jedna krásná ctnost. Bohužel je také slyšeti: „Ty dceruško nedělej to neb ono, vždyť to je práce pro děvčetu a ne pro tebe!“ Uvažte jak velká to chyba; neboť to přece žádný nevíme, zdali se nám vždy tak povede jako u rodičů a nebudeme-li toho neb onoho pak litovati. Jaká pak má býti z také děvy rolnice, když ji tak matka učí? Dostaví se lhostejnost, lenost, a věřte, že kdo neumí pracovati, nedovede ani poroučeti. Aby se naučily šetrnosti, učte je zapisovati každý příjem a vydání, neboť to zase hraje velkou úlohu v životě. Nevím, mám-li i následující oříšek rozlousknouti, ač dobře vím, že zde zase dojdou na kámen úrazu. Jsou to muziky; maminky nepouštějte své dcery k muzikám, byť by se vám nevím jak zalichotily, neboť to dojistá každá víte, že tu mají nejlepší příležitost, aby svou úzdu povolily, a že nemá každá srdéčko tak obrněné, by mohlo každému nátlaku vzdorovati.“

Akee na zřízení státního gymnasia dívčího. Posluchačky universitní,

sdužené v Ženském kroužku „Slavie“, hodlají za součinnosti Ústř. spolku českých žen, Jednoty československých učitelek i jiných důležitých ženských organizací podati na radu říšskou petici, ve které bude obsažena žádost za zřízení úplného státního gymnasia dívčího.

Otázky pro příští zemskou poradu v Čechách ustanovila zemská rada školní takto: Rokování o změně učebných osnov škol měšťanských, jakož i o změně učebné osnovy, týkající se vyučování reálným předmětům na školách obecných. Dále se má jednati o reformě vyučování kreslení a zvelebování školských zahrad. Při tom ponechá se ovšem konferenci právo, rozšířiti jednání své i na jiné předměty. Kromě toho jednáno bylo v zemské radě školní o dobrém zdání, které sobě vyžádalo místodržitelství ve příčině návštěvy hostinců dětmi školou povinných.

Z „Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě“. Do ochrannovny, kterou „Jubilejní jednota lidumilů na Moravě“ zřídila letos v Dřevohosticích, přijme se ještě několik hochů opuštěných, mravně ohrožených nebo zpustlých ve věku od 8 do 12 let. Aby hoch mohl býti přijat, ať podají rodiče nebo jejich zákonní zástupcové „Jub. jed. lid. na M.“ neolkovanou žádost, doloženou: 1. křestním listem (nebo výpisem z matriky); 2. domovským listem; 3. poslední zprávou školní a možno-li i zprávami ostatními; 4. lékařským vyjádřením o zdravotním stavu s ujištěním, že nebylo nakažlivé nemoci v posledních šesti nedělích v rodině, ve které hoch žil; 5. vyjádřením rodičů nebo poručníka neb obce, mohou-li platiti úplný poplatek roční nebo činí-li dle svých poměrů nároky na slevu; v tom případě 6. vysvědčení chudoby (nemajetnosti, třeba-li, úřadem listovním potvrzené). Činí-li obce nároky na slevu, ať uvedou: a) svůj roční příjem, b) roční vydání na chudinství a c) výši přírážek obecních. Zároveň se žádá, aby 7. správa školy podala podrobné vyličení dosavadního chování chlapce. Pokud možno, budiž také přiloženo 8. vyjádření místního nebo nejbližšího odboru „Jub. jed. lid. na Mor.“ o přijetí chovance. Žádosti podány buďte „Jubilejní jednotě lidumilů“ v Brně.

Z Jubilejní jednoty lidumilů. Mimořádná valná hromada Jubil. jednoty lidumilů odbýváti se bude v pondělí velikonoční dne 31. března v Dřevohosticích o 1. hod. odpo. Dopoledne téhož dne vysvěti se slavnostním způsobem ústav vychovavací, kterýž jednota v tamějším zámku pro chlapce zpustlé a mravně ohrožené zařídila.

Tělesný trest. V „Berl. Tagblattu“ rozpředla se opět debatta o výplatě doma i ve škole, v níž kromě již známých důvodů přiměřeného tělesného trestu a zdůvodnění jeho v pořekadlech lidu, jakož i citáty o „sukovatém dřevě“ z Komenského dospívá k tomu resultátu: „Napřed nutno sloven i skutkem opravití výchovu rodinnou a pokud se to nezdaří, jest kázeň zbavená tělesného trestu illusí.“ Nemístná citlivost a zneužívání trestu jsou nepřáteli tohoto účinného prostředku, o němž vyslovují se rozumní praktikové jako o léku sice nebezpečném v rukách nepovolaných a okamžicích nestřežených, ale vždy účinném, užívá-li se ho náležitým kvantem a v pravý čas. B. U.

Zajímavý trest. V ruském městě Rostově na Donu konalo se zajímavé přelíčení proti jisté učitelce na dívčí škole, která vymyslila si zvláštní prostředek na udržení kázně. Vědouc, že tělesné tresty v Rusku ztrátou úřadu jsou zakázány, ustříhovala provinilým děvčatům úměrně s velikostí poklesku kousek copu. Kázeň se zlepšila a prospěch ukázal se daleko lepší než dříve. Když však jedné žakyni pro její nezvedenost a nepěkné chování učitelka celý cop ustříhla, dostala se k soudu: na otázku soudce hájila se slovy: „Ustříhnutí copu je přece výhodným prostředkem vychovavacím a jak jsem se přesvědčila, působí v pravdě zázraky ve výchování, protož nepochopuji, proč jsem volána k zodpovědnosti.“ — Soud ji osvobodil a přeložil na školu chlapeckou, kdež kluci už si nechávají na „postřižiny“ růsti dlouhé vlasy.

Školní spořitelny v Rusku. Aby náležitým způsobem připravena byla půda pro ctnost šetrnosti a spóřivosti v širokých vrstvách lidu, schválil ruský ministr financí regulativ pro školní spořitelny, které již příštím školním rokem zahájiti mají činnost na všech obecných a středních školách v Rusku. Školní spořitelny, spravované školními orgány, podrobeny budou vždy nejblíží státní spořitelně. Ukládati lze jednak zvláštní známky (po 1, 5 a 10 kopejkách), které budou dány zálohou školním orgánům, jednak hotové peníze. Jakmile si žák nashromáždí za 1 rubl oněch známek, obdrží řádnou spořitelní knížku.

Americké ženy. V Americe vychází jak samo sebou se rozumí velmi mnoho protikatolických listů, které všemožným způsobem náboženství zlehčují. Proti těmto listům utvořily americké katoličky spolek, který čítá již přes 1 milion členů, který obral si za úkol potírati protikatolický tisk. S chutí pustily se ženy do boje a úsilovnou agitací snaží se vyhostiti ze všech křesťanských rodin protináboženský tisk. Bylo by opravdu potřebí i u nás na Moravě podobného spolku.

Z epigramů v „Obzoru“:

Není Boha!

Není Boha! prohlásilo v chóru
deset vysokých prý profesorů:
„kdež pak by se taká bytost vzala,
která víc, než my, by ještě znala!“ —

Drobnosti. Letos v únoru slavila „Matice Opavská“ jubileum svého 25letého působení. — Ústřední spolek učitelů na Moravě bude vydávati samostatný „Věstník“. — V Hnojicích u Šternberka na Moravě zemřela služka Cecilie Kotrašova z Leštiny u Zábřehu, odkázavši ze svých skrovných úspor 50 K gymnasiu zábřežskému. Šlechetnost této prosté chudé dívky, která rodnému svému kraji darovala vše, co měla, zasluhuje všeho uznání. — Ministr vyučování dr. ryt. Hartel jmenován byl vídeňskou technikou čestným doktorem za zásluhy o technické školy v Rakousku. — Na všech odborných a průmyslových školách, na něž stát má vliv, zavedeno bylo od letošního roku vyučování o zdraví a jak si je zachovati ve škole i mimo školu, a jak při práci toho či onoho oboru zvláště. — Německé učitelstvo vídeňské domáhá se postátnění obecného školství. — Profesorský sbor v Bratislavské university vydal provolání ke studentstvu ve příčině nestřídmeho pití. Nebude to marné volání? — Na školách dívčích ve Švýcarsku zavedeno kuchaření a zdravotnictví na řádný předmět vyučovací. Náklad s tím spojený uhradí se z výnosu daně lihové. Neškodilo by ani u nás.

Prosíme všechny katolické redakce, aby nám po výtisku svých publikací výměnou posílaly.

Nous prions toutes les redactions des revues catholiques de nous envoyer en échange un exemplair de leurs publications.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová v Brně, na Petrově č. 1.

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Příspěvky se honorují.

Inserty účtují se levně.